

Patientinformation

Egenvård vid OPAT (Outpatient Parenteral Antimicrobial Therapy)

Infektionsmottagningen

Denna information riktar sig till dig som patient och/eller anhörig till person som får intravenös behandling i hemmet med antibiotika eller svampläkemedel. Även hälso- och sjukvårdspersonal kan ha användning av instruktionerna i detta häfte.

Innehåll

Inledning.....	2
Kontaktuppgifter	2
Material.....	2
Infarter	2
PICC-line (perifert insatt central kateter)	2
PVK / Midline (perifer venkateter).....	3
Skötsel av centrala och perifera infarter	3
Hantering	5
Förvaring.....	5
Resa	5
Använd inte Folfusor LV10 om:	5
Förberedelser inför påkoppling/byte av antibiotikapump	7
Funktionstesta PICC-line	7
Koppla på/byte av infusionspump	8
Finns luftbubblor i pumpen eller slangen?	9
Oklart om infusionen är klar?	9
Infektion i infarten.....	10

Inledning

Detta dokument riktar sig till dig som patient och är aktuell för att administrera antibiotika eller svampläkemedel. Att få en möjlighet att själv sköta din antibiotikabehandling med hjälp av en antibiotikapump kan innebära en ökad känsla av delaktighet, självständighet och frihet, och därmed ökad livskvalitet. Detta är en möjlighet för dig som är välmående och hellre befinner dig hemma än på sjukhus under resten av behandlingen.

Särskilda kriterier måste uppfyllas för att egenvård ska vara möjlig. En förutsättning är att du själv förstår informationen, vill och känner dig bekväm med processen. Det är viktigt att nämna att egenvård kan begränsa din vardag men att möjligheten till behandling i hemmet frigör tid som du annars spenderat på sjukhus. Du har alltid rätt att ändra dig från ett nej till ja och tvärtom.

Kontaktuppgifter

Vid frågor kring din antibiotikapump vänder du dig:

Vardagar måndag-torsdag kl.8.00–16.30, fredag klockan 8:00-15:00 kontaktas i första hand sjuksköterska på infektionsmottagningen 010-435 56 26.

Övrig tid kontaktas sjuksköterska på infektionsavdelning 27, 010-435 02 72.

Skulle du bli akut sjuk – ring 112!

Material

Allt du behöver för att kunna sköta din egenvård på ett säkert sätt får du med dig i ett "hemma-kit" i samband med uppstart av behandlingen. När du sedan kommer på återbesök hos sjuksköterska får du påfyllt med de saker du behöver. Bland annat är det handsprit, ytdesinfektion, klorhexidinsprit, natriumkloridsprutor. Beroende på din ordinerade antibiotika får du med dig infusionspump. Ingen kostnad tillkommer för materialet och antibiotikan som delas ut.

Infarter

Antibiotikan ges rakt in i blodet via en så kallad central infart, den vanligaste sorten är en så kallad PICC-line. Se nedan för utförligare beskrivning.

PICC-line (perifert insatt central kateter)

Det är en tunn, mjuk slang som ligger i en ven som går från överarmen och slutar precis ovanför hjärtat.

PVK / Midline (perifer venkateter)

Är en tunn kateter som förs in i en ven, sitter oftast i armveck, på underarmen eller på handen.

Skötsel av centrala och perifera infarter

Det är viktigt att du inspekterar din infart dagligen. Ta som vana att varje dag titta och känna på huden runt din PICC-line. **Vänta med att använda PICC-line och kontakta oss om huden är ilsket röd, svullen, öm, varm eller ser infekterad ut.**

Förbandet byts vid dina återbesök på infektionsmottagningen, för central infart eller Midline var 7:e dag. Byte av PVK infart var 3:e dag.

Förbandet ska vara helt och sitta tätt mot huden. Har det lossnat, läckt ut vätska eller blod under förbandet behöver det bytas.

Det går bra att duscha med centrala och perifera infarter, men försök att täcka dem med plast och tejp eller håll dem undan från duschstrålen. Vi rekommenderar inte att du badar i vatten eller bastu under tiden som du har en infart på grund av infektionsrisken.

I skötseln ingår också att man spolar infarten, vilket görs i samband med byte av antibiotikapump.

Antibiotikapumpen

Din antibiotika kommer i form av en infusionspump. Dosen är förberedd och klar för användning. Infusionspumpen är en plastbehållare med en slang som du kopplar till din infart, det förekommer ingen elektronik.

FoIFusor LV10

Antibiotikapumpen FoIFusor LV 10 innehåller det läkemedel som din läkare har ordinerat. När pumpen är kopplad till din infart startar behandlingen automatiskt och läkemedlet ges långsamt och jämnt direkt in i blodet. Pumpen är helt tyst och slutar av sig själv när all medicin har getts. Pumpen är endast för engångsbruk och byts en gång per dag.

Den mjuka ballongen i pumpen är fylld med läkemedel och krymper långsamt ihop, vilket gör att läkemedlet pressas genom slangen och in i kroppen. I slangens ände finns en liten regulator som styr hur snabbt läkemedlet förs in i blodet. Infusionens hastighet beror alltså både på trycket från ballongen och på motståndet i regulatorn.

När ballongen är tom, slutar infusionen automatiskt. Det är dock helt normalt att det finns läkemedel kvar i pumpen när den kopplas bort – särskilt om den ska bytas ut mot en ny.

De vågräta eller lodräta markeringarna på plasthöljet hjälper dig att se att infusionen fungerar som den ska – du kan följa hur ballongen långsamt krymper. Om du är osäker på om infusionen pågår kontakta ansvarig vårdpersonal.

Hantering

I vardagen kan du fortsätta med dina vanliga aktiviteter, men undvik att utsätta pumpen för extrem värme eller kyla. Skydda pumpen mot direkt solljus, då läkemedlet kan vara känsligt för både ljus och värme. Använd alltid den medföljande bärväskan för att skydda pumpen.

Pumpen tål vattenstänk men får inte nedsänkas i vatten eller utsättas för en direkt vattenstråle. Skydda pumpen med en plastpåse och placera den utanför duschen.

Placera pumpen ovanpå täcket eller på nattduksbordet när du sover. Undvik att ha den under täcket eller kudden, eftersom det kan bli för varmt för läkemedlet. Du kan träna med pumpen inkopplad. Det är mycket viktigt att den vita regulatorn är fasttejpad mot huden.

Förvaring

Antibiotikapumpen ska förvaras i kyl för hållbarheten! Det är viktigt att du har plats till det hemma. Rekommenderat är att ha dina antibiotikapumpar i medföljande zip-påse i kylan så de förblir så rena som möjligt. Lägg inte pumparna längst bak i kylan där de kan riskera att frysa eller i kylskåpsdörren. Du kommer att få dina antibiotikapumpar i en kylväska som du tar med dig hem och tar med dig tillbaka vid nästa besök.

Plocka fram antibiotikapumpen cirka en kvart innan du ska koppla på den. Pumpen klarar 24 h + 3 h i rumstemperatur. Pumpen ska bytas samma tidpunkt eller när pumpen är tömd varje dag. Den förbrukade antibiotikapumpen sorteras som läkemedelsavfall och ska samlas ihop och tas med till Infektionsmottagningen vid nästa besök.

Resa

Planerar du en resa under din behandlingstid, kontakta infektionsmottagningen för mer information om tillvägagångssätt. Det går bra att flyga med pumpen i en tryckreglerad kabin.

Använd inte Folfusor LV10 om:

- Lösningen i ballongen innehåller synliga partiklar eller är missfärgad.
- Ballongen är sprucken eller verkar skadad.
- Någon av skyddshättorna saknas.
- Det läcker från slangen eller pumpen.
- Utgångsdatum har passerats.
- Uppgifterna på etiketten inte stämmer med ordinationen.

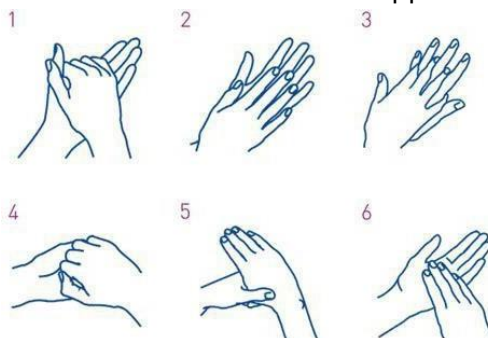
Hygien

En av de absolut viktigaste aspekterna i din egenvård är att du är noggrann med hygien i samband med att du använder din infart.

Det finns en risk att bakterier förs över från händer eller omgivningen till din infart och det finns en risk att bakterierna tar sig in i blodbanan via infarten och orsakar sjukdom. Därför ska du inför varje gång du hanterar din infart tvätta händerna med tvål och vatten, torka dem ordentligt torra och sedan sprita med medföljande handsprit (se bild nedan hur du spritar händerna). Var noga med att skilja på "rent" och "smutsigt". Tar du exempelvis i din mobiltelefon efter att du spritat händerna, så är de inte längre rena och du bör sprita händerna igen.

God hygien innebär:

1. Rena kläder och gärna kort ärm på tröjan.
2. Händer och armar bör vara fria från smycken och klocka.
3. Långt hår bör vara uppsatt.
4. Ha rena och hela händer med kortklippta och välvårdade naglar.
5. Tänk på att handfatet som du tvättar händerna i också ska vara ren.
6. Tvätta händerna noga med tvål och vatten ända upp över handlederna. Torka med nytvättad handduk eller papper som inte luddar.
7. Efter handtvätt och när händerna är ordentligt torra ska du sprita dem med handsprit. Ta generöst med handsprit och gnid in tills händerna är torra. Tänk på att komma åt mellan fingrarna, runt tummarna och under naglarna (se bild nedan).
8. Handskar är inte nödvändigt eftersom god handhygien enligt ovan gör händerna renare än vad handskarna är.
9. Ha en ren och desinfekterad arbetsyta. Vi föreslår att du använder en plastbricka eller liknande i hemmet och rengör med exempelvis hushållspapper med ytdesinfektion på. Detta gör du varje gång du ska hantera din infart.
10. För att rengöra ventilen/änden på din förlängningsslang tar du klorhexidinsprit på en torktuss och gnuggar änden i 30 sekunder och låter lufttorka i 30 sekunder.
11. Tänk på att inte vidröra de delar som ska kopplas ihop.

Förberedelser inför påkoppling/byte av antibiotikapump

1. Om du har en bricka hemma, ta fram den och placera på lämplig plats för administrering. Sprita av ytan/brickan rikligt med ytdesinfektion och låt lufttorka.
2. Ta fram 1 st antibiotikapump som du plockat ut ur kylan 15 minuter tidigare och lägg den på din rena bricka/det avspritade området. Kontrollera utgångsdatum och att pumpen är hel.
3. Plocka fram 2 st 10 ml Natriumklorid-sprutor och lägg på din rena bricka/det avspritade området.

Bilden visar steg 2–3. Plocka fram material. OBS! Pumpen kan variera i utseende.

4. Tvätta händerna noga med tvål och vatten ända upp över handlederna. Torka med nytvättad handduk eller papper som inte luddar.
5. Sprita händerna – gnid in tills händerna är torra. Tänk på att komma åt mellan fingrarna, runt tummarna och under naglarna.
6. Förbered dina Natriumklorid-sprutor genom att plocka ut dem ur plastförpackningen och ta bort luftbubblan i dem:
 - a) Lossa den vita skruvkorken.
 - b) Dra kolven bakåt och se hur luft kommer in i sprutan.
 - c) Tryck sedan kolven framåt och spruta ut all luft ur sprutan.
Sätt sedan på den vita skruvkorken igen.

Funktionstesta PICC-line

Om du har en PICC-line ska den lägeskontrolleras och funktionstestas enligt följande:

Du ska få backflöde (blodretur/blod i slangen när du drar ut/aspirerar med sprutan).

- Om du inte får backflöde ska du kontakta sjuksköterska. Var god se telefonnummer ovan.
- Det går lätt att spola in Natriumklorid 9 mg/ml (NaCl).

- Det kan finnas visst motstånd men forcera inte spolningen om det är helt stopp.

Koppla på/byte av infusionspump

Var noga med att inte vidröra de delar som ska kopplas ihop. Håll hela tiden injektionsventilen på förlängningsslangen till infarten och änden på pumpen i händerna mellan bytena. Detta för att systemet inte ska förorenas av bakterier från hud och kläder.

1. Koppla bort infusionsslangen från förlängningsslangen.
2. Sprita av injektionsporten med en torktuss med klorhexidinsprit på, sprita i 30 sekunder och gnugga. Låt sedan lufttorka i 30 sekunder. Håll kvar slangen med en hand.
3. Ta en förfylld Natriumklorid-spruta, skruva av den vita korken. Fäst sedan sprutan på injektionsporten på slangen.
4. a) Om du har en PICC-line eller CVK kontrollera backflöde i din infart. Får du blodretur kan du fortsätta med att spola in Natriumklorid i infarten med start-stopptechnik. Det går till så att man sprutar in 1–2 ml i omgångar med små pauser emellan. Upprepa med två förfyllda natriumkloridsprutor. Låt sprutan hänga kvar.
b) Om du har en PVK eller Mide-line spola infarten med två förfyllda natriumkloridsprutor. Låt sprutan hänga kvar.
5. Förbered infusionspumpen genom att ta av korken på slangen. Slangen på infusionspumpen ska vara fylld av läkemedel, detta säkerställs genom att man ser att det kommer en droppe när korken avlägsnas. Spara korken!
6. Ta förlängningsslangen och koppla bort sprutan och fäst i stället slangen på infusionspumpen på din infart.
7. Infusionen startas automatiskt. Pumpen förvaras förslagsvis i en avsedd väska under pågående behandling och ska placeras i samma höjd som infarten. Flödesregulatorn ska fästas med tejp på huden för att infusionen ska infunderas.
8. Ta korken från infusionspumpen och fäst på den tomma antibiotikapumpen för att förhindra läckage. Lägg i en plastpåse och ta med till nästa besök.

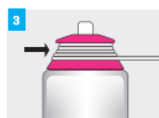
INKOPPLING

Fäst flödesregulatorn på huden med tejp eller plåster så att infusionen sker vid kroppstemperatur (33 °C).

Spara den blå skyddsproppen och använd den senare för att förhindra att läkemedel fortsätter droppa ut ur slangen när pumpen kopplas bort efter avslutad infusion.

Du kan reglera längden på slangen genom att linda den runt den färgade övre delen på pumpen.

9. Ska du inte koppla på en ny antibiotikapump direkt så spolas infarten enligt steg 4 och avsluta med att sätta på en engångspropp på infarten. När antibiotikainfusionen ska kopplas på upprepas proceduren från steg 1.

Vad gör jag om pumpen inte startar?

1. Kontrollera att slangklämman är öppen.
2. Kontrollera att pumpen håller rumstemperatur.
3. Massera med fingrarna över det ställe på slangen där slangklämman har tryckt och försök igen.

Om pumpen fortfarande inte fungera efter dessa åtgärder, ta en ny pump och kontakta infektionsmottagningen för vidare hantering.

Finns luftbubblor i pumpen eller slangen?

Vid luftbubblor i slangen mellan filtret och slangkopplingen: Öppna slangklämman och spola ur bubblorna.

Vid bubblor i pumpen eller i den övre delen av slangen: Filtret innehåller en luft- och partikelavskiljare, varken luft eller partiklar kan passera över till patienten. Ingen åtgärd är nödvändig.

Oklart om infusionen är klar?

När pumpen har dragit ihop sig med en fast pelare i mitten, utan märkbar vätska under, är infusionen klar, men det är inget ovanligt att det är antibiotika kvar i pumpen. Du ska byta pump vid samma tidpunkt varje dag även om det finns kvar antibiotika.

Komplikationer

Vanligaste komplikationen är att det inte går att få backflöde och problemet uppstår oftast pga. otillräcklig spolning av systemet med Natriumklorid. Det kan finnas flera orsaker till att det är stopp, trögt att spola in eller svårt att få backflöde i PICC-line. Förebygg därför stopp i systemet genom att tidigt uppmärksamma när det börjar bli trögt att spola in eller dra ut. Tröghet och inget backflöde går ofta att behandla med riklig spolning med "start-stopp-teknik".

Det går trögt att spola och/eller du får inget backflöde:

- Uteslut först mekaniska orsaker (följ hela slangen från ingången i huden till slutet av förlängningsslangen).
- Är slangen vikt någonstans?
- Är någon klämma på förlängningsslangen stängd?
- Spola systemet rikligt med totalt 40–60 ml Natriumklorid med "start-stopp-teknik", vilket innebär att man sprutar in 1–2 ml Natriumklorid med ett högt tryck med korta pauser emellan.
- Prova att ligga ner och försök ha armen ut i 90 grader. Be eventuellt anhörig om hjälp.
- Prova att vrida på huvudet, sträcka på halsen, djupandas, lyfta armen, hosta eller krysta.
- Infarten går att använda även om du inte får backflöde, koppla på infusionen och kontakta infektionsmottagningen.
- Är det helt stopp i infarten kontakta infektionsmottagningen på vardagar (dagtid) och övrig tid infektionsavdelningen (se kontaktuppgifter).

Infektion i infarten

Infarter i blodet är en infektionsrisk eftersom det är en "väg rakt in i blodet". Bakterier kan vandra in via instickstället och orsaka en lokal infektion i huden och i värsta fall spridas och orsaka sepsis. Det är därför ytterst viktigt med god hygien vid all hantering av PICC-line, midline/PVK, förlängningsslang och antibiotikapumpen. Se även till så att plastförbandet alltid hålls intakt. Förstärk gärna förbandet med extra plast vid behov.

Symtom:

- Feber och/eller frossa.
- Rodnad, svullnad och/eller öm hud kring instickstället (lokal infektion).
- Var eller vätskebildning kring insticksstället (lokal infektion).

Åtgärd:

- Kontakta infektionsmottagningen eller infektionsavdelningen. Se kontaktuppgifter.
- Beroende på problemet kan behandling ges i samband med ditt nästa återbesök.

Bilaga 1 - Förbrukningsmaterial OPAT

Hemma-kit till OPAT – Patient.

Förbrukningsmaterial ges till patienten av sjuksköterska på avdelningen/mottagningen i samband med utskrivning.

Antibiotikapumparna som levereras till infektionsmottagningen eller annan enhet och överlämnas till patienten eller anhörig enligt överenskommelse.

Vid uppstart av OPAT lämnas följande ut till patienten:

- Antibiotikapumpar enligt ordination (förvaras kylt).
- Kylväska
- 1 flaska Handsprit
- 1 flaska klorhexidinsprit/ förfyllda desinfektionstussar
- 1 flaska ytdesinfektion.
- 10 ml förfyllda Natriumklorid-sprutor för 1–2 veckors förbrukning per gång.
- 1 paket torktussar.
- Stora kompresser (undvika skav).
- Tubifast–anpassad storlek.
- Extra Tegaderm (om förband lossnar).
- Extra förlängningsslang (om något händer).
- Omläggingsmaterial för 2 omläggningar eller enligt överenskommelse med personal som sköter omläggning av infart.